

Skrivelse af 21de Mai 1881 givet en Erklæring, hvorefter der ikke kan affordres Fritankere nogen Udtalelse om deres eventuelle Børns Opdragelse, hvorfor der i den Henseende for dem maa forholdsvis efter §§ 10 og 11 i Loven af 1851, d. v. s. at der kun maa kræves af deres Børn, at de have Kjendskab til de almindelige religiøse og moraliske Begreber, som det hedder. Men naar denne Skrivelse skal gjælde, er Forholdet jo det, at der ikke kræves nogen Erklæring om Børnenes Opdragelse af Folketjens Medlemmer — de kunne, som vi hver Dag se, lade deres Børn opdrage i hvilken Tro de ville, konfessionsløst, katolsk eller i hvilken som helst anden Tro — at der heller ikke kræves nogen Erklæring af Hgtefolk, der høre til samme Krossamfund, og at der endelig heller ikke kræves nogen Erklæring af Fritankere, saa der kun bliver temmelig faa tilbage, af hvem man overhovedet kræver en saadan udtryffeligg Udtalelse om Børnenes Opdragelse i en bestemt Tro, enten en af Forældrenes eller Folketjens. Nu er der jo ogsaa det at lægge Mærke til, at en saadan Erklæring i sig selv er fuldstændig betydningsløs. Det er en ligefrem Umulighed for Forældrene at opdrage deres Børn i en anden Tro end den, de selv have; man kan ikke tvinge Folk til at opdrage Børnene i en anden Tro end deres egen. Man kan tvinge dem til at tage en Religionslærer til deres Børn, som har en Opfattelse, der er forskjellig fra Forældrenes; men hvis man tror, at man saa har sikket Børnenes Opdragelse i en bestemt Tro, tager man fejl. Thi Livet i Hjemmet og Forældrenes Samtaler med Børnene vil selvfølgelig altid have den overveiende Indflydelse, og jeg tror derfor, at Virkningen af en saadan Bestemmelse er aldeles illusorisk, og at man derfor gjør bedst i helt at udelade det. Det er aldrig heldigt at give Lovbestemmelser, som have det Slemme ved sig, at de ikke kunne gennemføres eller overholdes, og jeg tror, at en saadan Bestemmelse om, i hvilken Tro Børnene skulle opdrages, hører til den Slags. En anden Paragraf, jeg har udeladt, er den, som oprindeligt var § 10, og som gaar ud paa, at Sognepræsten i Brudens Hjemstavn skal være pligtig til at forrette den kirkelige Indvielse af et i Forveien for den borgerlige Dørlighed sluttet Hgteffab, medmindre den ene af Hgtefolkene eller de begge to tidligere have været gifte og deres tidligere Hgtefæller lever endnu. Men det forekommer mig heller ikke, der er nogen Grund til at vedtage denne Paragraf. Saalænge Forholdene ere som nu, at den kirkelige Vielse har juridisk Betydning, kan der være Noget, der taler for, at man skal tvinge en Præst til at vie Folk. Thi der er noget i høi Grad urimeligt i, at Folk staa med fuld borgerlig Ret til at indgaa Hgteffab, og de saa ikke kunne komme til det, fordi ingen Præst vil vie dem. Det er Noget, man har hørt Exempler paa. Der blev isjor af et æret Medlem her i Salen (Nimestad) ansørt,

at et enkelt Par Folk, saavidt jeg husker, i et Par Aar forigjæves havde søgt Vielse, skjøndt der ellers, borgerlig set, ikke var Noget iveien for, at de kunde faae den; men noget saadant er urimeligt, og man kan under den nuværende Tilstand nok tænke sig, at der vilde kunne blive Anledning til, hvor haardt det end var, at tvinge en Præst til at foretage Vielsen. Men har man først indført borgerlig Vielse, saa at altsaa den juridiske Side af Sagen er ordnet, og den kirkelige Vielse ikke har nogen som helst juridisk Betydning, forekommer det mig ogsaa, at man ganske anderledes rolig kan lade Sagen gaa som hidtil og altsaa overlade til Præstens Samvittighed, om han kan give Vedkommende den kirkelige Velsignelse eller ei. Jeg tror ikke, man behøver at være bange for, at Præsten skulde negte for Mange den kirkelige Vielse. Det vilde i de fleste Tilfælde være overmaade vanskeligt for ham at gjøre det; og selv om han kunde have en vis Tvivl, vilde han vist, hvor han ikke var sikker paa, at han var i sin Ret, og at Andre vilde kunne forstaa det, betænke sig mange Gange paa at gjøre et saadant Skridt, saa at det Gnefte, der vilde kunne naas, var, at han i de værste Tilfælde, hvor Alle kunde se, det var galt at foretage kirkelig Vielse, vilde kunne negte at meddele den. Snarere maatte man frygte for, at Præsten skulde være alt for tilbøjelig til af Hensyn til Stemningen i sin Menighed at foretage kirkelig Vielse omtrent paa samme Maade som tidligere, og jeg har derfor ogsaa hørt Folk sige, at der kunde være Grund til at indføre en Bestemmelse, der udtryffeligg siger, at Præsterne skulle have Lov til at negte at meddele kirkelig Vielse. Jeg synes imidlertid ikke, der er Grund til at indføre nye Bestemmelser, der skærpe deres Pligt til at foretage Vielse, men heller ikke, at der er Anledning til udtryffeligg at sætte nogen Bestemmelse, der fritager dem for den Pligt, de efter den tidligere Lovgivning har. Thi naar man ikke gjør det, og altsaa forsaavidt bliver ved det Gamle, er jeg overbevist om, at ligesom Regjeringerne hidtil ikke have villet lægge nogen Evang paa nogen Præst i Tilfælde af Fraskiltes Vielse, men have viist sig meget varsomme overfor Folks Samvittighed, vilde de ogsaa i Fremtiden være det og kunne være det med saa meget mere Lethed og Ret, som hele den juridiske Side af Sagen ikke bliver berørt deraf, om Folk faae kirkelig Vielse eller ikke. Det er disse Ting, som jeg nærmest kunde ønske at udtale, til Forklaring af Forslaget. Men naar man saa vil spørge mig, om, hvad jeg venter vil blive Følgen af dette Forslag, hvis det skulde kunne blive til Lov, om jeg venter, at det skal frembringe en stor Revolution i disse Forhold og i Folks Begreber om denne Sag, saa vil jeg sige: Nei, jeg tror, at Alting, i lang Tid idetmindste, vil blive ved at gaa i denne Henseende, som det gaar nu; der vil kun være vundet det,